

ΑΟΖ και ανεμογεννήτριες στο Αιγαίο

του Αγγελου Μ. Συρίγου*

Μετά το 2010 εισέβαλε στον ελληνικό δημόσιο λόγο το θέμα της κηρύξεως Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ). Ψάχναμε τότε μαγικούς τρόπους που θα επέτρεπαν τη διατήρηση μίας άκοπης και κυρίως δανεικής ευημερίας. Ενώ η χώρα βυθιζόταν στην οικονομική κρίση, η ΑΟΖ εμφανίσθηκε περίπου ως ο από μηχανής Θεός που θα επέτρεπε την εκμετάλλευση των «πλούσιων» κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, τα οποία εμφανίζονταν να υπάρχουν περίπου σε κάθε μήκος και πλάτος της θαλάσσιας επιφάνειας που περιβάλλει την Ελλάδα.

Η κήρυξη ΑΟΖ εξακολουθεί να παραμένει ζητούμενο 10 χρόνια μετά. Η σκέψη όσων αντιδρούν σε οποιαδήποτε συζήτηση περί ΑΟΖ, είναι ότι οι Τούρκοι θα απαντήσουν με αντίστοιχη κίνηση. Έτσι θα δημιουργήσει περαιτέρω ένταση σε μια περίοδο που η προσοχή της Ελλάδας πρέπει να είναι στραμμένη στην οικονομική της ανάταξη. Όλα αυτά είναι σωστά ως σκέψεις. Όταν έχεις αντίπαλο την Τουρκία, πρέπει να είσαι προσεκτικός στις κινήσεις. Απέναντί μας βρίσκεται ένα κράτος που θεωρεί ότι η προσφυγή στην βία αποτελεί θεμιτό μέσο στις διεθνείς σχέσεις. Όταν όμως, αυτές οι σκέψεις οδηγούν σε μακροχρόνια αδράνεια και αποχή από την άσκηση νόμιμων δικαιωμάτων, δημιουργούνται σοβαρότατα προβλήματα. Η θέσπιση των θαλασσίων ζωνών που προβλέπονται από το δίκαιο της θάλασσας δεν γίνεται γενικώς και αορίστως για να αυξήσει ένα κράτος την κυριαρχία του. Η θάλασσα παράγει πλούτο: εμπόριο, τουρισμός, αλιεία, υδρογονάνθρακες, σύγχρονες μορφές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε συνδυασμό με την ανάγκη για προστασία του περιβάλλοντος. Όλα αυτά εξυπηρετούνται μέσα από τον έλεγχο των θαλασσίων ζωνών που περιλαμβάνει και τη θέσπιση ΑΟΖ.

Ενδεικτικό παράδειγμα αυτής της πραγματικότητας είναι αυτό που συμβαίνει τα τελευταία χρόνια με τις θαλάσσιες ανεμογεννήτριες. Οι πρώτες ανεμογεννήτριες στη θάλασσα άρχισαν να τοποθετούνται στη βόρεια Ευρώπη τη δεκαετία του 1990. Βάσει της τότε τεχνολογίας, έπρεπε να είναι πακτωμένες στο βυθό. Αυτό σήμαινε ότι έπρεπε να τοποθετηθούν σε σχετικά ρηχά νερά, βάθους 50-60 μέτρων. Κατά συνέπεια, βρίσκονταν αρκετά κοντά στην ακτή. Επιπλέον, η συγκεκριμένη τεχνολογία τις καθιστούσε εξαιρετικά ακριβές. Τα πράγματα, όμως, στο χώρο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εξελίσσονται ραγδαία. Η τεχνολογία που ακολουθείται έχει πλέον αλλάξει. Οι νέες θαλάσσιες ανεμογεννήτριες είναι πλωτές. Μπορούν να τοποθετηθούν σε βαθιά νερά και κυρίως σε μεγάλη απόσταση από τις ακτές. Ήδη πολλά κράτη της Βόρειας Ευρώπης, με προεξάρχουσες τις Βρετανία, Νορβηγία και Γερμανία, έχουν δημιουργήσει μεγάλα αιολικά πάρκα.

* Αν. Καθηγητής Διεθνούς Δικαίου & Εξωτερικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, υπ. Βουλευτής Α' Αθηνών με τη Νέα Δημοκρατία

Σήμερα (με τιμές 2022) το κόστος των θαλάσσιων ανεμογεννητριών είναι υψηλότερο τουλάχιστον κατά 20% από το αντίστοιχο για τις επίγειες ανεμογεννήτριες (περίπου). Επίσης οι πλωτές ανεμογεννήτριες που είναι πακτωμένες στον βυθό είναι τουλάχιστον 50% πιο φθηνές από τις πλωτές ανεμογεννήτριες. Το κόστος αυξάνεται αναλόγως (α) της αποστάσεως από την ακτή, (β) της φθοράς στον εξοπλισμό λόγω των τρικυμιών και του θαλασσινού νερού, (γ) της διασυνδέσεως με τα επίγεια ηλεκτρικά δίκτυα ή (δ) του βάθους των θαλασσιών υδάτων. Εκτιμάται όμως ότι μέσα στην επόμενη δεκαετία, η κατάσταση θα αλλάξει δεδομένου ότι δημιουργούνται ταχύτατα σε όλον τον κόσμο νέα υπεράκτια, πλωτά, αιολικά πάρκα και η τεχνολογία βελτιώνεται διαρκώς.

Οι πλωτές ανεμογεννήτριες προσφέρουν σοβαρά πλεονεκτήματα στην Ελλάδα. Κατ' αρχάς σταματάει η περιβαλλοντική όχληση που δημιουργεί η τοποθέτησή ανεμογεννητριών σε κορυφές βουνών. Δεν είναι τυχαίο ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας ασχολείται διαρκώς με προσφυγές περιβαλλοντικών οργανώσεων ή και κατοίκων που εκφράζουν, πραγματικές (ή και πλασματικές) ανησυχίες για τα επίγεια αιολικά πάρκα. Ένα δεύτερο σημείο σχετίζεται με το αιολικό δυναμικό των θαλασσών. Στη Μεσόγειο δύο είναι οι θαλάσσιες περιοχές με το μεγαλύτερο αιολικό δυναμικό. Η μία βρίσκεται στον κόλπο του Λέοντα στη Γαλλία. Η άλλη βρίσκεται στο ανατολικό Αιγαίο. Ξεκινάει από τα Δαρδανέλια και καταλήγει στην ανατολική Κρήτη και στην Κάρπαθο. Αυτό σημαίνει ότι οι πλωτές ανεμογεννήτριες είναι το μέλλον για την αιολική ενέργεια στην Ελλάδα. Με αυτό το σκεπτικό πρέπει να σχεδιάσουμε τις κινήσεις μας.

Που θα τοποθετηθούν όμως τα αιολικά πάρκα στη θάλασσα; Η Ελλάδα σε όλες τις θαλάσσιες περιοχές της πλην Ιονίου, έχει χωρικά ύδατα 6 ν. μιλίων και έχει θεσπίσει ΑΟΖ στο Ιόνιο και στην περιοχή νοτιοανατολικά της Κρήτης έως τον 28° Μεσημβρινό που τέμνει τη Ρόδο και καλύπτει την περιοχή της συμφωνίας Ελλάδας-Αιγύπτου το 2020. Επομένως, τα αιολικά πάρκα στο Αιγαίο, όπου υπάρχει και το μεγαλύτερο αιολικό δυναμικό, μπορούν να τοποθετηθούν σήμερα μόνον εντός της ζώνης των 6 μιλίων από τις ακτές. Πρόκειται για μία εξαιρετικά στενή περιοχή (περίπου 11 χιλιόμετρα). Αυτό σημαίνει ότι δεν αποφεύγεται η περιβαλλοντική, οπτική όχληση. Ουσιαστικά θα είναι σαν να χτίζουμε ένα τείχος από ανεμογεννήτριες μπροστά στις ακτές. Αυτό σε αρκετές περιοχές δημιουργεί αντικειμενικά προβλήματα για δημιουργία μεγάλων αιολικών πάρκων που θα καταλήγει σε οικονομίες κλίμακος.

Αντιστοίχως, η λύση περνά μέσα από την κήρυξη ΑΟΖ. Η ΑΟΖ περιλαμβάνει την άσκηση δικαιωμάτων στο βυθό και στη θάλασσα πάνω από τον βυθό. Μόνον έτσι μπορεί να δημιουργηθούν θαλάσσια πάρκα με ανεμογεννήτριες. Αυτό, όμως, σκοντάφτει στο αντικειμενικό εμπόδιο που έχουμε με την Τουρκία ως προς την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών. Ας θεωρήσουμε βέβαιον ότι δεν θα έλθουν εταιρείες να επενδύσουν στο ανατολικό Αιγαίο, εάν αρχίσουν οι γνωστές απειλές από την Τουρκία. Επιπλέον, διατρέχουμε κι έναν άλλο σοβαρό κίνδυνο. Όσο δεν θεσπίζουμε ΑΟΖ, η Τουρκία έχει τη

νομική δυνατότητα να εμφανισθεί σε περιοχές του Αιγαίου πέραν των 6 μιλίων που σήμερα είναι τμήμα της ανοιχτής θάλασσας και να χτίσει εκεί πάρκα πλωτών ανεμογεννητριών. '

Όλα αυτά σημαίνουν ότι την επόμενη δεκαετία πρέπει να κινηθούμε έχοντας ως στρατηγική να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για λειτουργία με ασφάλεια θαλάσσιων πάρκων ανεμογεννητριών στην ΑΟΖ του Αιγαίου.